

מנהל רפואה

חוזר מס' : 15/2011

ירושלים, ו' ניסן, תשע"א
10 אפריל, 2011

תיק מס' : 5/6 / ב'

אל: מנהלי האגפים הרפואיים – קופות החולים
מנהלי מכונים להתפתחות הילד
מנכ"לי עמותות לטיפול בילדים אוטיסטים

הנדון: אמות מידה לטיפול בריאותי מקדם לילדים המאובחנים ברצף האוטיסטי

מצ"ב חוזר שרותי בריאות הנפש בנושא שבנדון.

בשנה האחרונה הוקם מערך בקרה בשירותי בריאות הנפש שמטרתו שיפור איכות הטיפול הניתן לילדים בספקטרום האוטיסטי, במעונות יום שיקומיים, גני תקשורת ומסגרות חוץ גניות.

נוהל זה הינו בתאום עם שרותי בריאות הנפש במשרדנו בשיתוף הלשכה המשפטית במשרדנו.

הנוהל קובע אמות מידה נדרשות למסגרות נותנות הטיפול, לבעלי המקצועות השונים המורשים לתת את הטיפול, מפרט את מרכיבי סל הטיפולים להם זכאים ילדים אלו ומחייב נהלי רישום ודיווח.

הואילו להעביר תוכן חוזר זה לידיעת כל הנוגעים בדבר במוסדכם.

בברכה,

ד"ר חיים לוי
ראש מנהל הרפואה

העתק : המנהל הכללי

המשנה למנהל הכללי

ס/מנכ"ל בכיר למנהל ולמשאבי אנוש

ס/מנכ"ל בכיר לתכנון ובינוי מוסדות רפואה

ס/מנכ"ל לכלכלת בריאות

ס/מנכ"ל לתכנון תיקצוב ולתימחור

ס/מנכ"ל קופות חולים
ס/מנכ"ל להסברה ויחסים בינלאומיים
ראש המינהל לטכנולוגיות רפואיות ותשתיות
נציב קבילות הציבור ע"פ חוק ביטוח בריאות ממלכתי
חשב המשרד
היועצת המשפטית
אחות ראשית ארצית וראש מינהל הסיעוד
ראש שרותי בריאות הציבור
רופאי מחוזות – לשכות בריאות מחוזיות
מנהל האגף למדיניות טכנולוגיות רפואיות
ראש שרותי בריאות הנפש
מנהל האגף לרפואה כללית
מנהל האגף לרפואה קהילתית
מנהל האגף לשרותי מידע ומחשוב
מנהל המרכז הלאומי לבקרת מחלות
מנהל האגף למקצועות בריאות
מנהלת האגף להבטחת איכות
פסיכולוגית ראשית ארצית
פיזיותרפסטית ראשית
מפקחת ארצית ריפוי בעיסוק
מנכ"ל קופות החולים
מרכזת המועצות הלאומיות
מנהלת השרות הארצי לעבודה סוציאלית
הספרייה הרפואית
אחראית ארצית על הסיעוד – ברפואה כללית
אחראית ארצית על הסיעוד – בבריאות הנפש
אחראית ארצית על הסיעוד – בבריאות הציבור
אחות ראשית – קופ"ח הכללית
הרופא הראשי האגף לטיפול במפגר - משרד הרווחה
קרפ"ר – צ.ה.ל
רע"ן רפואה- מקרפ"ר
קרפ"ר – שרות בתי הסוהר
קרפ"ר – משטרת ישראל
מנכ"ל הסתדרות מדיצינית – "הרסה"
רכז הבריאות , אגף תקציבים – משרד האוצר
יו"ר ההסתדרות הרפואית בישראל
יו"ר ארגון רופאי המדינה
יו"ר המועצה המדעית – ההסתדרות הרפואית
מנכ"ל החברה לניהול סיכונים ברפואה
בית הספרים הלאומי והאוניברסיטאי
ארכיון המדינה
מנכ"ל חברת ענבל
מנהלת המחלקה לניהול סיכונים - חברת ענבל

כתובת אתר האינטרנט בו מפורסמים חוזרי מינהל הרפואה וחוזרי
מנכ"ל היא: - www.health.gov.il

סימוכין : 41733410

אמות מידה לטיפול בריאותי מקדם

מסמך זה קובע הגדרות ומדדים, למתן טיפול בריאותי מקדם במסגרות לילדים אוטיסטים במימון שרותי בריאות הנפש במשרד הבריאות.

אמות מידה אלה גובשו בהמשך לדיוני הוועדה הבינמשרדית המייעצת לנושא הטיפול בילדים אוטיסטים ובעקבות מידע שנאסף בבקורות.

מטרת החוזר: ליצור אחידות בין נותני הטיפול וטווח אפשרויות למתן טיפולים מקדמי הבריאות. החוזר יאפשר ביצוע בקרה באשר לעמידת המסגרות בדרישות.

1. מבוא ועקרונות:

א. עקרונות המקובלים כיום ע"י המומחים בארץ ובספרות העולמית.

1. הגיל הרך משמש חלון הזדמנויות לשינוי מהלך התפתחותו של הילד האוטיסט.
2. הטיפול חייב להיות מתוגבר (אינטנסיבי).
3. על הטיפול להיות כוללני, עם הבנה של צרכי הילד ושל שיטת הטיפול. לא מדובר באוסף אקראי של שעות אלא בתכנית אינטגרטיבית המתייחסת למרכיבים שונים בעולמו של הילד.
4. הדרכה רציפה של הורי הילד ע"י הצוות המטפל: מוערבות והשתתפות הורים במערך הטיפולים של הילד האוטיסט חשובה ומוכרת בכל הגישות הטיפוליות. מעורבות זו משפיעה על עיצוב התנהגויות הילד האוטיסט ומתגברת את הטיפול.

ב. עקרונות מתן הטיפולים במימון ברה"נ, במשרד הבריאות:

1. הטיפולים יינתנו רק במסגרת מוכרת. המימון יועבר למסגרת הטיפולית ולא למשפחת הילד. המסגרות החינוכיות / טיפוליות מהוות סביבה טיפולית בעלת ערך רב לתכנית הטיפולית.
2. לילד תקבע תכנית טיפולים שנתית. המסגרת הטיפולית תבנה את התכנית הפרטנית לכל ילד בהתאם לחוזר זה וע"פ זכאותו.
3. יצירת סביבה טיפולית מחייבת הדרכה שוטפת של הצוותים הטיפוליים והחינוכיים.
4. כל הגישות והמקצועות המטפלים שמות דגש על קידום כישורים חברתיים ותפקודי יום יום.
5. עבודה טיפולית בקבוצות היא בעלת חשיבות, יחד עם זאת, יש להקפיד בעבודה בקבוצה, על מתן תיווך של מטפל לכל ילד או לשני ילדים.

כמות העבודה בקבוצה ביחס לכמות הטיפולים הפרטניים תלויה בגיל הילד וברמת התפקוד שלו. עם זאת כאשר מדובר בסל של 10 טיפולים בשבוע יש לשמר כמות הכרחית של טיפולים פרטניים לכל ילד. ניתן לצרף שני ילדים עם שני מטפלים לעבודה משותפת לטיפול פרטני ביחד (לא נחשב כקבוצה).

6. כיום מופעלות גישות טיפוליות שונות במסגרות המוכרות על ידי משרד הבריאות. העיקריות שבהן: גישה התפתחותית-אינטגרטיבית, התנהגותית ו- DIR. כולן מדגישות את חשיבות תכיפות הטיפול והסביבה הטיפולית.

ג. אופי המסגרת:

1. העקרונות למתן הטיפולים מתייחסים לשני סוגי מסגרות לילדים אוטיסטים, גנים המופעלים ע"י משרד החינוך והמעונות השיקומיים בחסות משרד הרווחה. מסמך זה מתייחס בעיקר לגני תקשורת.
2. המסגרת תטפל בכ-8 ילדים בכתה.
3. תנאי להכרה במסגרת כמספקת את הטיפולים הוא הכללת 4 ילדים לפחות מאובחני הספקטרום האוטיסטי.
4. גני התקשורת הם מסגרות חינוכיות המופעלות ומשתייכות למערכת החינוך.
5. בכל מסגרת יועסק צוות חינוכי וצוות טיפולי אשר יעבוד בשיתוף פעולה.
6. בכל מסגרת יתקיימו ישיבות צוות שבועיות, משותפות לצוות הטיפולי והחינוכי וימונה רכוז למתן התכנית הטיפולית.
7. הצוות המקצועי יקבל הדרכה מקצועית שוטפת ויתקיימו השתלמויות ולמידה של אנשי המקצוע השונים.

2. תכנית הטיפולים מקדמי הבריאות

תכנית טיפולים מקדמי בריאות – להלן 'הטיפולים' ממומנת ע"י משרד הבריאות, ברה"ג, תחום אוטיזם. תכנית הטיפולים, הניתנת לכל ילד, תדווח בטבלת טיפולים מובנית, שתופץ לעמותות מספקות השרות.

הרכב הטיפולים

הטיפולים כוללים: 10.5 ש"ש של טיפול ישיר בילד ובנוסף – 3.5 ש"ש של תשומות עקיפות (שהרכבם יפורט בהמשך).

א. מטפלים מקצועיים מוכרים למתן הטיפולים כאמור:

1. מטפלים במקצועות חובה (מקצועות גרעין): פסיכולוג (קליני/התפתחותי), מרפא בעיסוק וקלינאית תקשורת, בהיקף של שעה שבועית אחת לפחות לילד, מכל מקצוע. סך הכל למקצועות החובה 3 ש"ש לפחות של טיפול פרטני ישיר (עו"ס ופסיכולוג חינוכי יוכרו, על פי אישור מיוחד, כמחליפים את עבודת הפסיכולוג). טיפולים אלו יכולים להינתן גם ע"י מטפלים ממשרד החינוך במסגרת ה-3 שעות המתווספות על ידם לתכנית הטיפולים, כפי שיפורט בהמשך.
  2. רופא - נוירולוג ילדים/פסיכיאטר ילדים/רופא ילדים בתחום התפתחות הילד, בהיקף של 0.5 ש"ש לילד, .
  3. מקצועות טיפוליים מוכרים נוספים בהיקף של עד 7 ש"ש.
- א. מקצועות כמפורט בחוזר מנכ"ל משרד הבריאות מס' 10/09 מיום: 23.2.09 של משרד הבריאות כוללים: פיזיותרפיה, טיפול בהבעה ויצירה (טיפול באומנות, מוסיקה, תנועה ודרמה).

- ב. מנתחת התנהגות בעלת הכשרה אוניברסיטאית מוכרת, מאושרת כחלק מהצוות הטיפולי במסגרות לילדים אוטיסטים.
4. בגני תקשורת מתווסף לסל הטיפולים היקף של כ-3 ש"ש במימון של משרד החינוך בנוסף ל-10.5 ש"ש של טיפולים ישירים כמוגדר לעיל.

ב. הגדרות הטיפולים:

1. טיפול ישיר:

- א. "טיפול פרטני" - מטפל ילד ו/או מטפל ילד הורה.
- ב. "טיפול בקבוצה קטנה" - עד 4 ילדים בקבוצה. בתכנית טיפולית של 10.5 ש"ש של טיפול ישיר, יאושרו עד 4 ש"ש של טיפול בקבוצה לילדי הגן ועד 3 טיפולים לילדים במעון.
- ג. "מטפלים" - נחשבים רק 'מטפלים מקצועיים מוכרים'.
- ד. "הדרכת הורים" - חלק הכרחי, מהטיפול הישיר בילד האוטיסט. הדרכה זו תינתן, בתדירות של פעם בשבועיים לפחות, ע"י מטפל מהמקצועות הפסיכו-סוציאליים או מטפל רגשי, המטפל באופן שוטף בילד. מדובר בשעה ייעודית נפרדת שתנתן ע"י המטפל, שנקבע למטרה זו.

2. שעות שבועיות של תשומות עקיפות:

- הינן תוספת שעות של עבודה מקצועית בהיקף של 3.5 ש"ש לילד (מעבר לש"ש של הטיפול הישיר) הנדרש מהצוות המקצועי כדי לתת את הטיפול:
- א. ישיבות צוות לתכנון, עדכון ותאום הטיפול מדי שבוע. בישיבות אלו יש לקיים דיון, על כל ילד, בתכיפות של פעם ב-8 שבועות לפחות.
- ב. רישום ודווח בתיקי הילדים.
- ג. הדרכות מקצועיות לאנשי מקצוע.

3. הדרכה מקצועית למטפלים:

- א. כל איש מקצוע ממקצועות הבריאות יקבל שעה שבועית של הדרכה אישית, ממטפל מומחה במקצועו ובתחום האוטיזם.
- דרישה זו חלה כחובה לגבי כל איש מקצוע במהלך 3 שנים הראשונות לעבודתו בתחום.

4. רישום ודווח

בתיק הטיפולי יוצג:

- א. סיכום ממצאי ההערכה המקצועית וסיכומי מעקב הטיפול של כל אחד מהמטפלים בילד - בתחילת שנה - כלומר סיכום ממצאי הערכה ראשונית, ובסוף שנה"ל - סיכום הטיפול במהלך השנה.
- ב. תכנית לימודים אישית לכל ילד כמקובל במסגרת.
- ג. טבלה שבועית להצגת תכנית הטיפולים מקדמי בריאות, שניתנו לכל ילד.
- ד. סיכומי דיון על הילד והמלצות שהתקבלו בישיבת הצוות, בציון התאריך ושמות המשתתפים.

כמו כן המסגרת תציג:

ה. דווח שבועי על ההדרכות המקצועיות, פירוט המועדים והשעות המדויקות, כולל שמות המשתתפים.

ו. תכנית עבודה גנית לכל ימות השבוע.

ד"ר גדי לובין
ראש אגף בריאות הנפש

בלה בן-גרשון
אחראית ארצית
תחום ילדים אוטיסטים